

ФАКТИ НАУКОВОГО ЖИТТЯ. ХРОНІКА ПОДІЙ

Семінар для працівників бібліотек науково-дослідних установ НАН України (7 червня 2001 р.)

Під такою назвою в червні ц. р. в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбувся семінар. У його роботі взяли участь керівники бібліотек НДУ НАН України, розташованих у м. Києві, провідні фахівці НБУВ, заступник начальника юридичного відділу Президії НАН України А. М. Менжерес.

Семінар ставив мету визначити шляхи подальшого вдосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування наукових досліджень Національної академії, розглянути правові та економічні аспекти діяльності бібліотек на сучасному етапі.

Розгорнутий аналіз стану справ у бібліотечній мережі НАН України зробила в доповіді учений секретар Інформаційно-бібліотечної ради НАН, н. с. А. А. Свобода. В 2000 р., відзначила вона, після багаторічного спаду в роботі бібліотек більшості інститутів нарешті намітилися певні позитивні зрушення. Типовою ознакою науково-інформаційної діяльності стає впровадження науковими установами та їхніми інформаційними підрозділами сучасних інформаційних технологій, які уможливили використання світових інформаційних ресурсів (ІР). Доповідка наголосила на тому, що, на відміну від попередніх років, коли в тематичному спектрі баз даних, створюваних в інститутах, домінувала тематика з природничих і технічних наук, тепер почала зростати питома вага ІР гуманітарної спрямованості, розширилося коло бібліотек, які працюють над створенням власної інформаційно-аналітичної та бібліографічної продукції.

Подальшого розвитку набули координування і кооперування праці з бібліотеками та інформаційними центрами всіх рівнів, активізувалися книгообмінні контакти. Перші позитивні зрушення, зазначила А. А. Свобода, є свідченням певної адаптації бібліотечних працівників до роботи в нових економічних умовах, ознакою того, що керівники ряду бібліотек навчилися самостійно знаходити оптимальні шляхи подолання кризових явищ, гідно пред-

ставляти свої бібліотеки, наукові установи, беручи участь у реалізації міжнародних програм і проєктів. Це засвідчує факт зростання у регіонах кількості бібліотек — своєрідних інформаційних лідерів і методичних центрів з питань впровадження нових бібліотечно-інформаційних технологій.

Економічні аспекти діяльності бібліотек розглядалися на прикладі роботи з надання платних послуг довідково-бібліографічним відділом НБУВ. У методичній лекції завсектором ДБВ М. А. Чиж висвітлила питання їх організації та методики. Розкриваючи механізм обчислення вартості певних послуг, вона проілюструвала, як при цьому враховуються фахова підготовка людей, залучених до даної роботи, складність пошуку інформаційних джерел, трудовитрати та інші чинники, що впливають на вартість операцій, а також загострила увагу на необхідності дотримання відповідних нормативно-правових вимог до роботи бібліотек НДУ НАН України.

Бібліотечні практики з НДУ отримали чіткі настанови з питань організації передачі мало-використовуваних, зайводублетних, але цінних у науковому та художньому відношеннях документів до депозитарного фонду НБУВ. Консультувала з цього питання завсектором депозитарного зберігання НБУВ Л. М. Паніна. Така література, підкреслила вона, не може вилучатися з фондів бібліотек без попереднього погодження з сектором депозитарного бібліотечного фонду НБУВ. З огляду на те, що НБУВ у перспективі планує створити електронну БД обмінних фондів НАН, доповідка звернулася з проханням надсилати до НБУВ інформацію про непрофільні та зайводублетні фонди і про документи з обмінних фондів НДУ. Л. М. Паніна позитивно оцінила роботу в цьому напрямі ЛНБ ім. В. Стефаника, бібліотек інститутів молекулярної біології та генетики, ядерних досліджень, Національного ботсаду і запросила всіх колег до співпраці.

Значну зацікавленість присутніх викликала консультація А. М. Менжерес. Вона порушила

чимало питань. Зокрема, правових аспектів управління бібліотечними колективами, особливостей оплати праці різних категорій працівників, у тому числі науковців, системи виплат надбавок і доплат, специфіки бібліотечного обслуговування на договірних засадах, обумовлених законодавством можливостях подовження тривалості відпусток; матеріальної відповідальності за збереження бібліотечних фондів та ін.

Керівник Культурно-просвітницького центру (КПЦ) НБУВ Н. Б. Захарова поінформувала щодо програми заходів, які плануються Бібліотекою, та можливостей експонування літератури. В КПЦ завжди готові надати своїм користувачам в інститутах інформацію про заходи НБУВ.

На завершення учасники семінару із задоволенням ознайомилися з новинками фахової літератури. Огляд провела н. с. відділу загального бібліотекознавства С. М. Масловська. Було представлено широке коло вітчизняних і зарубіжних довідкових й наукових видань з бібліотекознавства та суміжних галузей.

Бліц-опитування присутніх стосовно даного семінару показало, що більшість його учасників визнала тематику актуальною. Вчені високо оцінили практичну значущість для бібліотек цього заходу.

*Наталія Смаглова,
н. с. відділу загального бібліотекознавства НБУВ*

© Смаглова Н. І., Київ, 2001

Міжнародний семінар Європейської групи з автоматизації бібліотек (6–8 червня 2001 р., м. Прага, Чеська Республіка)

Тема семінару – «Інтеграція гетерогенних ресурсів». 89 учасників із 27 країн світу обговорювали сучасні питання автоматизації бібліотек. Україні за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» (м. Київ) та Інституту Відкритого Суспільства (м. Будапешт) теж було надано можливість представити досвід своїх бібліотек. До початку семінару кожен із учасників мав подати звіт із загальною інформацією про бібліотеку, використовувану нею автоматизовану систему та ін. для подальшого її розміщення на веб-сайті. Передбачалося попереднє ознайомлення з усіма звітами на сайті ELAGy, а вже безпосередньо на семінарі в Празі – обговорення питань, що викликали найбільше зацікавлення.

Організатори заходу: Муніципальна, Державна, Технічна та Національна бібліотеки (всі – Прага) за підтримки багатьох спонсорів.

Серед основних обговорюваних питань:

1. Віртуальні, цифрові, гібридні бібліотеки.
2. Доставка документів із цифрових архівів.
3. XML-стандарти та бібліотечні програми.

Семінар відкрив заступник міністра освіти і науки Чеської Республіки. Підкреслимо: саме з боку керованої ним структури відчувається солідна підтримка в реалізації сучасних напрямів розвитку бібліотек.

Досвідом оцифрування документів та їх доставки поділилися чеські фахівці. Ця робота ведеться в межах двох національних програм.

Щорічно в електронну форму переводиться 80–100 тис. стор. рідкісних видань та рукописів у форматі SGML. Водночас постійно оновлюються бази даних, автоматично робляться дві копії на магнітній плівці.

Було наведено цікаві статистичні дані та приклади оцифрування документів із використанням графічного формату DjVu, якому сьогодні поступають GIF і TIFF. Причому, відсоток стиснення інформації значно вищий і не залежить від чорно-білого або кольорового її зображення.

Учасники семінару змогли ознайомитись із лабораторією оцифрування Державної технічної бібліотеки та її обладнанням. Цікаво, що великий обсяг рутинних ручних робіт виконують студенти, які працюють у ДТБ.

Для створення віртуальної технічної бібліотеки в Чехії було отримано грант від Фонду Мелона. Організовано консорціум на спільне ліцензування електронних документів. Цю роботу фінансує Міністерство освіти й науки Чеської Республіки, на її виконання щорічно виділяється 3 млн дол. США.

Становить інтерес і досвід Фінляндії, де теж працює національна бібліотечна програма. 5 млн євро виділено Міністерством освіти цієї країни для створення консорціуму, до якого ввійшли також директори вузівських бібліотек. Організовано нову структуру – Інформаційний центр обслуговування користувачів, розпочато